

14.8.2018

Asianumero DKIR/720/00.05.00/201
Viite Lapsiasiavaltuutetun lausuntopyyntö
Asia Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2019 "Kansallinen lapsipolitiikka - onko sitä"

Kirkkohallitus näkee myönteisenä sen, että lapsiasiavaltuutettu on kiinnittänyt huomiota kansallisen lapsipolitiikan tarpeellisuuteen. Ulkopuolisuuden ehkäiseminen ja osallisuuden vahvistaminen kuuluvat poliittisiin iskulauseisiin, jotka usein kuitenkin jäävät toteutumistaan vaille hankepohjaisessa ja lyhytjänteisessä yhteiskunnan arjessa.

Kirkkohallitus katsoo, että lasten ja perheiden näkökulmasta hallituskauden 2015-2019 keskeisimmät huolenaiheet liittyvät koulutukseen, maahanmuuttoon sekä heikoimmassa asemassa olevien perheiden tukemiseen ja yleiseen perhepolitiikkaan.

Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan koulutussäästöjen vaikutus näkyy erityisesti ammatillisessa koulutuksessa. Satojen miljoonien säästöjä on jouduttu oppilaitoksissa kohdentamaan mm. opetushenkilöstön vähennyksiin. Ammatillisen koulutuksen reformin myötä opettajille ja ohjaajille tulee kuitenkin lisää vastuuta opiskelijan ohjaamisesta. Monin paikoin ollaan huolissaan opetuksen laadusta. Myös syrjinnän ja rasmin yleisyys ammatillisessa koulutuksessa havahduttaa. Amisbarometrin mukaan 25% vieraskielisistä opiskelijoista on kokenut oppilaitoksessa syrjintää. Ammatillisen koulutuksen reformin myötä vieraskielisillä on paremmat mahdollisuudet päästä koulutukseen kiinni (alennetut kielivaatimukset) ja ammatilliseen koulutukseen voidaan hakeutua ympäri vuoden. Nämä ovat myönteisiä muutoksia, joiden konkreettiset vaikutukset ovat nähtävissä tulevien vuosien aikana.

Alle 18-vuotiaiden turvapaikanhakijoiden oikeusturva on viime vuosina heikentynyt. Perheenyhdistämiset ovat vaikeutuneet. Heikentymistä ei voida selittää pelkästään ulkomaalaislainsäädännön tai oikeusapulainsäädännön muutoksilla. Yksi keskeinen selittävä tekijä on Maahanmuuttoviraston tulkintalinjan tiukentuminen. Monelle alle 18-vuotiaalle myönnetään 1-2 vuoden oleskelulupia (esimerkiksi mahdollisen 4 vuoden sijaan), mikä aiheuttaa tarpeetonta stressiä ja ahdistusta siitä, mitä lähitulevaisuudessa tapahtuu. Alle 18-vuotiaita turvapaikanhakijoita on pidetty säilössä (käytännössä vankilassa) ennen palautusta tai palautusprosessin aikana.

Viime vuosina julkisen talouden leikkaukset ovat kohdistuneet painotetusti nuoriin ikäluokkiin. Varhaiskasvatus, koulutus, opintotuki ja lapsilisä ovat olleet leikkauskohteita. Työn ja perheen samoin kuin opiskelun ja perheen yhteensovittaminen on käynyt entistä haasteellisemmaksi. Kirkkohallitus katsoo, että perhepolitiikan alueella haetuilla säästöillä ja tehostamistoimenpiteillä on erityisen haitallisia seurauksia niille perheille, jotka ovat kipeimmin avun ja tuen tarpeessa.

Perheille tulisi tarjota taloudellisen ja sosiaalisen avun lisäksi myös mahdollisuuksia vahvistaa perheen sisäisiä suhteita tarjoamalla riittävästi mitoitettua terapeutista apua. Yhteiskunnassa olisi myös havahduttava yhä laajemmin ymmärtämään perheen vanhempien välisen suhteen laadun merkitys lasten turvallisuudelle ja hyvälle kehitykselle. Perheiden ja pariin kanssa työskentelevien ammattilaisten riittävästä koulutuksesta ja työskentelyolosuhteista tulisi huolehtia niin, että perheiden saama apu olisi riittävän laadukasta. Perhe-elämän ongelmien kasautuminen tulee lopulta yhteiskunnalla kalliiksi. Riittävä oikea-aikainen tuki kunnan tai seurakunnan kautta on sekä taloudellista että inhimillisesti kannatettavaa.

Syntyvyys on Suomessa laskenut historiallisen alhaiselle tasolle. Suurin syy syntyvyyden laskuun näyttäisi olevan yleinen epävarmuus ja turvattomuus. Paras lääke tähän on vakaampi ja lapsilähtöisempi perhepolitiikka. Yhteiskunnassa tarvitaan keinoja, jotka vaikuttavat siihen, että lasten hankkiminen ei ole liian suuri taloudellinen kysymys eikä raha ohjaa perheiden päätöksiä yhtä voimakkaasti kuin tällä hetkellä. Pyrkimys hoivavastuun jakautumiseen molemmille vanhemmille on kannatettava. Kiintymyssuhteen ja luottamuksen rakentuminen sekä äidin että isän kanssa on selkeästi lapsen etu.

Kouluterveyskyselyn ja vuoden 2016 ja 2018 nuorisobarometriin mukaan nuorten elintavoissa ja elinympäristössä on tapahtunut positiivisia muutoksia. Positiivisista kehityskuluista huolimatta nuorten usko tulevaan näyttää kuitenkin vähentyneen. Erityisesti luottamus Suomen tulevaisuuteen on heikentynyt, samoin usko siihen, että oman ikäluokan taloudellinen tilanne muodostuisi paremmaksi kuin vanhemmilla. Nuoret toivovat tulevaisuudelta melko tavallisia asioita; koulutusta, työtä, perhettä ja hyvää terveyttä, mutta eivät usko näitä saavuttavan. Erityisesti mielekkään työn löytäminen ja työssä jaksaminen huolestuttavat. Nuoret ovat tietoisia siitä, että koulutus ei takaa paikkaa työelämässä ja epävarmuutta tulevaisuuden suunnitteluun tuo tietoisuus katkonaisista työelämäpoluista ja liikkuminen koulutuksen ja töiden välillä.

Työttömyys ja köyhyys ovat ylisukupolvisia ilmiöitä, jotka näkyvät haasteina myös seurakuntien diakonia- ja nuorisotyössä. Harrastustoiminnalla ja mielekkääksi koettulla vapaa-ajantoiminnalla on merkitystä nuorten sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutusympäristöjen syntymiselle. Hallitusohjelman harrastustakuu luo edellytyksiä mielekkäälle vapaa-ajan vieton, mikäli huolehditaan siitä, että se on mahdollista kaikille nuorille asuinpaikasta ja perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Paikallisten nuorisotyötä tekevien tahojen yhteistyötä on myös tärkeää tukea sekä koulutuksen että rahoituksen avulla.

Kirkkoneuvos

Leena Rantanen

Johtaja

Pekka Rehumäki